

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Onzichtbare aanwezigheid: Dialect in de hedendaagse meertalige grote stad

de Rooij, V.A.

Publication date

2017

Document Version

Final published version

Published in

Taalvariatie in de meertalige grootstad

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

de Rooij, V. A. (2017). Onzichtbare aanwezigheid: Dialect in de hedendaagse meertalige grote stad. In V. De Tier, A-S. Ghyselen, & T. van de Wijngaard (Eds.), *Taalvariatie in de meertalige grootstad: Lezingen gehouden op de internationale streektaalconferentie in Brussel op 20 november 2015* (pp. 21-31). Stichting Nederlandse Dialecten. <http://hdl.handle.net/1854/LU-8533851>

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Taalvariatie in de meertalige grootstad

Lezingen gehouden op de internationale
streektaalconferentie in Brussel op 20
november 2015

Redactie:

Veronique De Tier, Anne-Sophie Ghyselen
& Ton van de Wijngaard

Onzichtbare aanwezigheid: Dialect in de hedendaagse meertalige grote stad

Vincent A. de Rooij¹

Wat voor rol en betekenis heeft ‘dialect’ in de hedendaagse meertalige grote stad? Die vraag probeer ik hier te beantwoorden door te kijken naar de rol en betekenis van het Amsterdams, het dialect van Amsterdam. Dit zo op te schrijven voelt al gelijk vreemd aan want bestaat er eigenlijk nog wel een Amsterdams dialect dat herkenbaar afwijkt van andere dialecten? En zo ja, wie spreekt dat dan nog? De bevolking van Amsterdam bestaat in meerderheid uit eerste of tweede generatie binnen- en buitenlandse migranten met hun eigen dialecten, die ze echter in het dagelijks leven, zeker buitenshuis, nauwelijks gebruiken. Zij spreken meestentijds een variant van het Nederlands die zeer dicht bij de standaardtaal ligt en weinig tot in het geheel niet Amsterdams klinkt. Ook wat voor Amsterdams doorgaat, lijkt trouwens erg op de standaardtaal. De vele verschillende Amsterdams dialecten die Winkler (1874: 84-93) in de negentiende eeuw nog meende te kunnen onderscheiden bestaan al lang niet meer (Schatz 1987: 53-55). Volgens Schatz (ibid.: 60) verschilde ‘... in 1976 in ieder geval het Amsterdams van een doorsnee van de bevolking in feite hoofdzakelijk nog op klankniveau ... van de Standaardtaal.’ Die verschillen op klankniveau zijn overigens wel nog steeds herkenbaar genoeg om dankbaar gebruik van te maken in uitingen van populaire cultuur die al decennialang in heel Nederland weerklink vinden: denk hierbij in het recente verleden aan vertolkers van het Jordaanse levenslied, zoals André Hazes en Koos Alberts.

Het is daarom des te opvallender dat er zo ontzettend weinig recente wetenschappelijke studies zijn van het stadsdialect van Amsterdam. Afgezien van het werk van Schatz (1986, 1987), gebaseerd op opnamen uit 1976, en Brouwer (1989), uitgevoerd tussen 1980 en 1983, is er geen gedegen empirisch onderzoek gepubliceerd. Schatz (1987: 28) verklaarde deze wetenschappelijke desinteresse

---

1

Amsterdam Institute for Social Science Research, Universiteit van Amsterdam.

uit het feit dat, ook onder taalkundigen, stadsdialecten als ‘plat’ en ‘onbeschaafd’ beschouwd werden en daarom geen legitiem object van onderzoek waren.

En misschien is de aarzeling onder dialectologen, en zelfs sociolinguïsten, om Amsterdams te bestuderen ook wel in verband te brengen met het nog sterk levende idee onder vele taalkundigen van de ‘traditional region’, die zich kenmerkt door een stabiele, zelfs symbiotische, relatie tussen populatie, haar sociale structuur, cultuur (taal inbegrepen) en geografische locatie:

The individual is born into the region and remains with it, physically and mentally, since there is little in-or-out migration by isolated persons and families; and the accidents of birth would automatically assign a person to a specific caste, class, occupation, and social role. An intimate symbiotic relationship between man and land develops over many centuries, one that creates indigenous modes of thought and action, a distinctive visible landscape, and a form of human ecology specific to locality. (Zelinsky 1973:110)

Een stad als Amsterdam, waar niets stabiel is, is natuurlijk in geen enkel opzicht te beschouwen als zo’n ‘traditional region’ en daarom gevaarlijk terrein voor taalkundigen en dialectologen die vasthouden aan het idee dat er duurzame verbindingen zijn tussen populatie, territorium en taal of dialect. Constante immigratie en emigratie door de eeuwen heen (Hinskens & Muysken 2007) heeft ervoor gezorgd dat Amsterdams voortdurend beïnvloed is van buitenaf en ook zelf weer zijn invloed heeft gehad buiten de stad. Van Oostendorp, sprekend over ‘zijn’ Rotterdam, vat deze grootstedse talige dynamiek en haar impact trefvend samen:

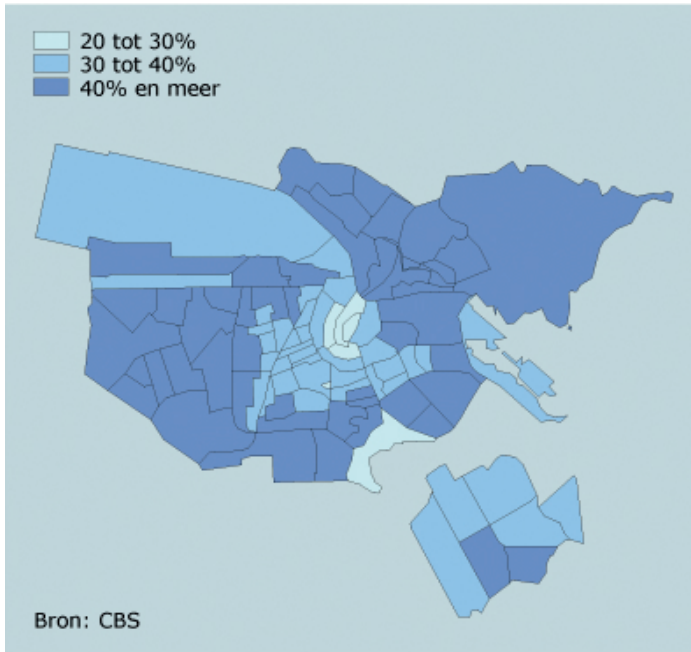
Je kunt het als chauvinistisch Rotterdammer natuurlijk betreuren dat je taal zo bepaald wordt door mensen van buiten. Maar je kunt het ook begrijpen als een teken dat het Rotterdams de taal is van de grote stad, en een taal die kennelijk grote aantrekkingskracht uitoefent op allerlei mensen van buiten die stad. Een echte stad heeft geen eigen dialect in de zin van een door duidelijke grenzen afgebakende taal. Rotterdam is altijd een smeltkroes geweest waar mensen van over de hele wereld naartoe trokken en waarheen ze hun eigen taal meenamen. Zolang we kunnen terugkijken, is het een stad geweest van immigranten uit Zeeland en Turkije, uit Brabant en China, en een tijdelijk toevluchtsoord voor zeegasten van alle wereldzeeën. Geen wonder dat de taal er een is die ook en misschien zelfs wel vooral door buitenstaanders bezongen wordt en die ook sterk door die buitenstaanders beïnvloed is. (Van Oostendorp 2002: 15-16)

Om een idee te krijgen van het grootstedese dynamische karakter van Amsterdam volgt hier een korte sociaal-economische, culturele en demografische beschrijving van de stad. Amsterdam telt meerdere universiteiten en hogescholen, musea, theaters en andere uitgaansgelegenheden. De zeventiende-eeuwse grachtengordel, het Rijksmuseum, Stedelijk Museum en Van Goghmuseum, maar ook het voor buitenlandse begrippen nog steeds liberale drugsklimaat maken van Amsterdam een globale toeristenmagneet: in 2014 verbleven 6,7 miljoen geregistreerde gasten in Amsterdamse hotels (OIS 2015b: 262). Met andere West-Europese grote steden heeft Amsterdam gemeen dat de financiële dienstensector en het toerisme een substantiële bijdrage leveren aan de lokale economie (OIS Amsterdam 2015b: 260-264). Ook de zogenaamde *creative industry* en ICT-sector groeien nog steeds (ibid.) en zorgen ervoor dat het aandeel hogeropgeleiden onder de bevolking verder toeneemt (Economische verkenningen Metropoolregio Amsterdam 2012: 57). In 2015 telde Amsterdam ruim 820.000 inwoners (OIS Amsterdam 2015b: 8) afkomstig uit zo'n 180 landen.² De groeiende, zeer diverse bevolking is afkomstig uit zowat alle landen ter wereld, maar ook uit alle uithoeken van Nederland (OIS Amsterdam 2015b: 46-51). Dat maakt de bevolking, die voor een groot deel eerstegeneratiebewoner van de stad is (zie Figuur 1), ook taalkundig uiterst divers. Die talige diversiteit heeft geleid tot taalvernieuwing, vooral duidelijk zichtbaar in jongerenvarianten van het Nederlands (zie bijvoorbeeld van den Braak's bijdrage in Berns 2002, en Cornips & De Rooij 2003). Ook zijn bepaalde professionele contexten zoals het hoger onderwijs en de dienstensector voor een deel Engelstalig geworden. Daarnaast worden talen van recente migratiegemeenschappen gesproken in familiale en religieuze settings, maar ook in clubs en verenigingen op etnische grondslag.

Met het ontbreken van grootschalig sociolinguïstisch onderzoek van Amsterdam, is niets met zekerheid te zeggen over hoeveel en welke Amsterdammers Amsterdams spreken. Als iemand die al meer dan 32 jaar in Amsterdam woont, kan ik op basis van eigen observaties zeggen dat je overal in de stad Amsterdams tegen kunt komen maar dat dat sterk afhankelijk is van wie je spreekt en waar je bent. Op de Universiteit van Amsterdam waar ik werk, zijn er slechts twee vrouwelijke medewerkers die een duidelijk Amsterdams accent hebben. Beiden werken in een niet-wetenschappelijke functie. Ook in zogenaamde 'bruine cafés' is meestal wel Amsterdams te horen. En ook in het complex in Amsterdam-Noord waar ik een volkstuin heb, spreken veel tuinders Amsterdams maar nog meer niet.

---

² Website gemeente Amsterdam <https://www.amsterdam.nl/gemeente/organisatie/sociaal/onderwijs-jeugd-zorg/diversiteit/diversiteit-0/#hae424c95-47ce-44c4-8f26-8eec3eed23b6>

*Figuur 1: In Amsterdam geboren personen naar buurt, 2004
(Centraal Bureau voor de Statistiek, <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2007/43/geboren-amsterdammers-wonen-aan-de-randen-van-de-hoofdstad>)*

Schatz (1986) stelde vast dat sprekers meer ‘plat Amsterdams’ spreken naarmate zij lager op de sociaal-economische statusladder stonden. Ook onder jongeren nam zij meer ‘plat Amsterdams’ waar. Brouwer (1989) zag een duidelijk gender-effect: het spreken van dialect werd gezien als stoer en mannelijk, reden waarom vrouwen minder Amsterdams spraken. Schatz’ en Brouwers conclusies zouden opnieuw aan hedendaagse data getoetst moeten worden, maar het effect van sociaal-economische status lijkt nog steeds te gelden. Schatz (1986) en Brouwer (1989) onderzochten slechts een steekproef uit een deel van de Amsterdamse bevolking, namelijk geboren en getogen Amsterdammers met een lage en laag-midden sociaal-economische status. Je zou dus kunnen zeggen dat zij in dit opzicht nog volledig binnen het traditionele dialectologische paradigma opereerden en Amsterdam op geforceerde wijze tot een ‘traditional region’ reduceerden, een territorium met een honkvaste, Amsterdams-dialectspreekende bevolking. In werkelijkheid was die Amsterdamssprekende bevolking al sinds het midden van de jaren zestig aan het verhuizen: eerst vanuit verpauperde oude

stadwijken naar nieuwe buitenwijken (zie Figuur 1), en daarna ook naar omliggende plaatsen als Almere en Purmerend (van Amersfoort & Cortie: 78-79). Oude stadwijken zijn vanaf de jaren negentig in rap tempo gegentrificeerd en dat heeft geleid tot een verdere uittocht van lokaal geboren Amsterdammers om plaats te maken voor hoger opgeleide, veelverdienende professionals.

Het oorspronkelijke Amsterdamse dialect is dus voor veel inwoners van Amsterdam in het dagelijkse leven 'onzichtbaar' geworden, terwijl het elders een nieuwe presentie heeft gekregen. De authentieke Amsterdammer en het authentieke Amsterdams worden tegenwoordig zelfs buiten Amsterdam gesitueerd. Zo is op de website Flevolands Geheugen, die via de methode van oral history de nog jonge geschiedenis van Flevoland probeert vast te leggen, te lezen: "De echte Amsterdammers wonen niet meer in Amsterdam, maar in de voormalige groeikernen buiten Amsterdam" (Laffra 2013). Thea Laffra, die in 1975 verhuisde naar Lelystad, zegt op deze pagina: "Er woont bijna geen rechtgeaarde Jordanees meer in de Jordaan; er zitten allemaal yuppen en BN-ers." Ook op Flevolands Geheugen, wordt oud-Amsterdammer Fred Noeken onder de kop 'De Amsterdammers zitten in Lelystad en Almere' als volgt geciteerd:

Al kreeg ik er honderdduizend euro bij cadeau niet. Ik ben er de laatste keer geweest in 1996. Toen is mijn moeder overleden en moesten we het huis leeghalen. Toen moest ik naar Amsterdam toe. God, god, god, alles eenrichtingsverkeer, parkeren kost een vermogen, blanken vind je niet meer, je bent de enige blanke. Het valt gewoon op dat je blank bent. Vroeger viel het op dat je zwart was, nu valt het op dat je blank bent. Nou, ik voelde me helemaal niet meer happy, niet meer op zijn plaats. Ik heb gedaan wat ik moest doen. Ik heb de sleutel van het huis van mijn moeder ingeleverd. Nooit meer! Ik ga er zelfs niet meer terug om kleding te kopen. Vroeger ging je nog wel eens naar de Albert Cuyp of de Dappermarkt. Nee, voor mij is Amsterdam over. Het was een geweldige stad. Ik heb er ontzettend veel lol gehad, ontzettend veel beleefd. Ik ben en blijf een Amsterdammer, ja. Alleen de Amsterdammers wonen niet meer in Amsterdam! Dat is het probleem. De Amsterdammers zitten hier en in Almere. (Noeken 2013)

Je zou kunnen zeggen dat het Amsterdams door de migrerende Amsterdammers gedeterritorialiseerd is, losgeraakt is van wat als zijn oorspronkelijk locus wordt gezien. Tegelijkertijd krijgen andere dialecten die met nieuwe inwoners van buiten Amsterdam meekomen een verbinding met een nieuw territorium. Maar de meeste van die dialecten (of talen) blijven buiten het zicht van medestadsbewoners. Dat heeft te maken met de manier waarop bewoners

de stad en haar infrastructuur gebruiken. Hedendaagse steden zijn complexe stelsels van sociale netwerken, waarvan sommige elkaar doorsnijden, en andere relatief autonome geïsoleerde clusters vormen. Steden zijn zo ook stelsels van relatief zelfstandig functionerende, afgebakende en benoembare plaatsen waar mensen met gedeelde belangen in gezamenlijke sociale praktijken samenkomen (scholen, kerken, werkklekkens, markten, overheidsinstellingen, ziekenhuizen, etc.), en daarmee stelsels van routes tussen die plaatsen en de thuisplek. De urbane complexiteit, met andere woorden, beleven we als stadsbewoner vaak niet als zodanig: we zien meestal slechts die uitsnede van de stad waar we ons voor werk of andere routines doorheen bewegen, maar gewild of ongewild dienen we ons ook te verhouden tot die complexiteit:

Gerade der hohen Komplexität wegen kann der urbane Raum dem Beobachter ein opakes Bild bieten, das ihn auf die eigene Perspektive reduziert: Man sieht nur noch dasselbe, man geht dieselben Wege, man bemerkt nur noch Bekanntes. Der urbane Raum kann überfordern, ermüden, zum Rückzug bewegen. Doch behält der urbane Raum seinen ungebrochenen Reiz als Ort der Befragung und Infragestellung eigener Annahmen, als kommunikative Herausforderung. Die Stadt als Ort des perspektivischen Lernens, als Ort der konstanten Irritation, bleibt deshalb ein Raum, den es seines spezifischen Zusammenspiels der Codes wegen zu verstehen gilt. (Franceschini 2007: 6)

Wat hier over de stad wordt gezegd, is trouwens in deze tijden van globalisering, (talige) superdiversiteit (Blommaert & Rampton 2011), mobiele communicatie (Deumert 2014) en transidioma (Jacquemet 2005, 2013), ook van toepassing op kleinere plaatsen, zelfs als deze ver verwijderd zijn van grote urbane centra (Wang et al. 2013). Ook in die kleine plaatsen komen mensen immers via allerlei media in aanraking met materiaal afkomstig uit vele verschillende talen waarmee sociale betekenissen geconstrueerd worden in het dagelijkse leven. Gedeterritorialiseerde talen en dialecten zijn meer en meer regel in plaats van uitzondering geworden (als zij dat al ooit waren).

Met het losraken van wat als haar territorium wordt gezien, is het Amsterdams een rijke bron van sociale semiose geworden. De dialectsprekende Jordaanbewoner bestaat dan misschien wel niet meer, het *social type* dat daarmee verbonden is, is echter springlevend en herkenbaar. Zo zeer zelfs dat dit social type en het bijbehorende dialect gecommificeerd wordt (cf. Johnstone 2013: 173-195). In 2015 lanceerde het bedrijf Mijndomein een reclamecampagne met tv-spotjes waarin Amsterdammers werd opgeroepen een .amsterdam-domeinnaam te laten

registreren: “Echte Amsterdammers registreren nu hun .amsterdam-domein.” In de verschillende spotjes werden een aannemer (https://youtu.be/jEm5Ag_GLDs), een jonge mannelijke professional, ‘de creatieve alleskenner’ (<https://youtu.be/iCGCrik5Psc>), en een jonge vrouwelijke professional, ‘de PR Miep’ (<https://youtu.be/2mZQyRjwmuY>) opgeroepen als echte Amsterdammer hun .nl-domeinnaam in te ruilen voor een .amsterdam-domeinnaam. Opvallend aan de spotjes is dat de zeer duidelijke Amsterdamse stem in het spotje zich met dezelfde kameraadschappelijkheid richt tot de corpulente assertieve aannemer en de jonge hip bebaarde slanke creatieve professional. In het spotje waarin de jonge vrouwelijke professional aangesproken wordt, is het Amsterdamse accent nog wel herkenbaar Amsterdams, maar wel flink afgezwakt.

Ook op andere manieren proberen mensen geld te verdienen met Amsterdams. De eigenaars van [mokum.nl](http://www.mokums.nl) hebben een uitgebreide disclaimer (<http://www.mokums.nl/sitemap.php>) op hun website gezet, waaruit hieronder enkele relevante passages gepresenteerd worden:

Disclaimer

MokumsNL is een verzameling van zaken die zich afspelen in Amsterdam.

Met name zijn wij op zoek naar alledaagse dingen die toch uniek zijn, soms zo uniek dat niemand erbij stil staat dat ook dit Amsterdam is.

(...)

in het begin gebruikten wij wel eens foto's waarvan wij dachten dat die rechtenvrij waren maar door de jaren heen bleek dat dat toch niet altijd het geval is. Wij hebben inmiddels leergeld betaald (letterlijk.) Maar wat voor ons geldt werkt andersom natuurlijk net zo. Alles wat op MokumsNL staat is ons eigendom, ook al is de input van anderen noodzakelijk geweest voor een bepaald onderwerp.

Vraag het ons als je iets wilt gebruiken, van geval tot geval bekijken wij of we dat willen. In de meeste gevallen zullen wij geen toestemming geven als er geen enkele tegenprestatie tegenover staat.

(...)

Omdat ook wij brood moeten kopen is op alles een uitzondering te maken maar echt, alleen na overleg.

Op [mokums.nl](http://www.mokums.nl) wordt op verschillende pagina's uitgebreid aandacht besteed aan Amsterdams dialect. Op de pagina 'Amsterdams dialect' (http://www.mokums.nl/amsterdams_dialect.html) wordt het als volgt gekarakteriseerd:

Het is een taal die vooral in klank, maar ook wel wat de woordenschat en bepaalde grammaticale verschijnselen betreft, afwijkt van de Nederlandse standaardtaal en die gesproken wordt door mannen en vrouwen die tot de lagere sociale klasse behoren en die in Amsterdam geboren en getogen zijn. Het is een taal die merkwaardigerwijs door de sprekers ervan minder gewaardeerd lijkt te worden dan door de niet-sprekers en die in de loop der jaren steeds meer aan prestige heeft gewonnen en typisch Amsterdamse artiesten grote faam bezorgde, zangers, toneelspelers, cabaretiers en schrijvers. In de loop der tijd hebben vreemde talen invloed gehad maar uiteraard wordt er in Amsterdam standaard Nederlands gesproken, door de vele nationaliteiten zijn er veel accenten in geslopen.

Deze passage, met uitzondering van de laatste zin, is zonder bronverwijzing letterlijk overgenomen uit Berns (2002).

Op http://www.mokums.nl/dialecten_amsterdam.html vinden we het bekende overzicht van Amsterdamse dialecten van Winkler (1874), overigens zonder te verwijzen naar die oorspronkelijke bron. Interessanter op deze pagina is de karakterisering van Amsterdams en de spreker ervan:

Plat Amsterdams staat synoniem voor bijdehand. Weinigen hebben moeite met de Amsterdamse tongval omdat het eerder als grappig dan als ordinair wordt gezien. (...) Buiten Amsterdam wordt 'de Amsterdammer' wel eens aangeduid als een bluffer, opschepper.

En inderdaad, waar sprekers van andere dialecten in meer formele settings geneigd zullen zijn naar de standaardtaal toe te bewegen, geldt dat in veel mindere mate, of in het geheel niet, voor sprekers van het Amsterdams. Amsterdammers, zo stelt Schatz (1987: 9), zijn "waarschijnlijk de enige stedelingen in Nederland die zich onder bijna alle omstandigheden van hun dialect durven bedienen." Eerdergenoemde universitaire medewerkers zijn daar voorbeelden van. Een ander voorbeeld kwam ik onlangs tegen in het Rijksmuseum waar de vrouw van middelbare leeftijd die toegangskarten verkocht op joviale toon met een duidelijk Amsterdams accent uitlegde wat ik moest doen om een Museumkaart aan te schaffen. In een dergelijke formele transactie met een museumbezoeker die duidelijk geen Amsterdams spreekt, voelde deze spreker zich blijkbaar zelfzeker genoeg om dit te doen en niet te convergeren naar de gesprekspartner.

Voor zowel geboren Amsterdammers als nieuwkomers, maar ook voor veel mensen buiten Amsterdam, heeft het Amsterdams een positieve waarde die moeilijk nader te omschrijven is: het wordt zoals in het citaat hierboven geassocieerd met bijdehand zijn, wat buiten Amsterdam kan overgaan in een meer negatief oordeel ('bluffer, opschepper'). Een site als mokums.nl kan gezien worden, niet alleen als een vorm van dialect commodification, maar vooral ook als een poging tot het reterritorialiseren van het dialect: men poogt Amsterdams zichtbaar te houden en verbonden te houden aan Amsterdam door immaterieel erfgoed te documenteren. Mokums.nl is een enorme potpourri van alles wat 'typisch' Amsterdams is: beschrijvingen van personen, gebouwen, buurten, gebruiken en van dat virtuele Amsterdam wordt het dialect weer onderdeel gemaakt.

De behoefte aan reterritorialisering is er bij (ex-)Amsterdammers, maar blijkbaar ook bij niet-Amsterdammers getuige het succes van Amsterdams gesproken tv-series in heden en verleden: Baantjer (1995-2006) met het in elke aflevering weerkerende bruine café op de Wallen, 't Schaep met de 5 pooten (1969-1970) waarin de hoofdrol is weggelegd voor het gelijknamige buurtcafé, de remake van deze serie uit 2006 en de vervolgsérie ervan.

In hoeverre Amsterdams nog gesproken wordt en door wie, zou zoals ik al eerder stelde, empirisch onderzocht moeten worden in nieuw sociolinguïstisch onderzoek. Maar dan natuurlijk onderzoek dat zich niet beperkt tot een kleine uitsnede van de Amsterdamse bevolking, zodat duidelijk kan worden welke plaats typerende Amsterdamse dialectkenmerken innemen in het taalgebruik van alle Amsterdammers. Wat de uitkomst ook zal zijn van dergelijk onderzoek: het Amsterdams zal via de populaire cultuur nog een hele tijd bij ons zijn, met of zonder sprekers die op dagelijkse basis gebruiken.

Deze korte verkenning van wat de rol en betekenis is van dialect in de meertalige stad Amsterdam, zegt niet alleen iets over Amsterdam, Amsterdammers, en het Amsterdams. De sociaalgeografische complexiteit die ooit misschien kenmerkend was voor grote steden ten opzichte van kleinere steden en dorpen, is niet langer zo onderscheidend. Extreme mobiliteit van mensen, goederen en ideeën is door snelle technologische ontwikkelingen op het gebied van transport, media en communicatie de norm geworden tot in de verste uithoeken van de wereld. Voor de studie van dialecten en streektaalen betekent dit een door velen al ingezette herijking van onderzoeksmethoden en concepten. In plaats van gemeenschappen, normen en codes, zouden eerder sprekers, praktijken en talige resources centraal moeten staan (Jørgensen et al. 2011), met als doel om

meer inzicht te krijgen in hoe mensen met talige middelen sociale werelden produceren en reproduceren.

Bibliografie

- Amersfoort, H. van & C. Cortie (2009). Housing and population: Spatial mobility in twentieth-century Amsterdam. In L. Nell & J. Rath (red.), *Ethnic Amsterdam: Immigrants and urban change in the twentieth century*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 75-101.
- Berns, J., met medewerking van Jolanda van der Braak (2002). *Amsterdams*. Den Haag: Sdu Uitgevers.
- Blommaert, J. & B. Rampton (2011). Language and superdiversity. *Diversities* 13 (2), 1-21.
- Brouwer, D. (1989). *Gender variation in Dutch: A sociolinguistic study of Amsterdam speech* (doctoraatsverhandeling, Katholieke Universiteit Nijmegen). Dordrecht: Foris Publications.
- Cornips, L. & V. de Rooij (2003). Kijk, Levi's is een goeie merk: maar toch hadden ze 'm gedist van je schoenen doen 'm niet. Jongerenvariëteit heeft de toekomst. In J. Stroop (red.). *Het Nederlands van Nu en Straks. Waar gaat het Nederlands naar toe?* Amsterdam: Prometheus, 131-142.
- Deumert, A. (2014). *Sociolinguistics and mobile communication*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Economische verkenningen Metropoolregio Amsterdam (2012). Amsterdam: Economische Zaken Amsterdam/Kamer van Koophandel Amsterdam.
- Franceschini, R. (2007). Einleitung. *Zeitschrift für Literaturwissenschaft und Linguistik* 148 [Im Dickicht der Städte I: Sprache und Semiotik], 5-6.
- Hinskens, F. & P. Muysken (2007). The talk of the town: Languages in Amsterdam 1507-2007. *Zeitschrift für Literaturwissenschaft und Linguistik* 148 [Im Dickicht der Städte I: Sprache und Semiotik], 7-23.
- Jacquemet, M. (2005). Transidiomatic practices: Language and power in the age of globalization. *Language & Communication* 25 (3), 257-277.
- Jacquemet, M. (2011). Transidioma and asylum: Gumperz's legacy in intercultural institutional talk. *Journal of Linguistic Anthropology* 23 (3), 199-212.
- Jørgensen, J. N., M. Karrebæk, L.M. Madsen & J.S. Møller (2011). Polylinguaging in Superdiversity. *Diversities* 13 (2), 23-37.
- Laffra, T. (2013). De echte Amsterdammers wonen in de groeikernen. *Flevolands geheugen* (2 september). Geraadpleegd via <http://www.flevolands-geheugen.nl/6748/nl/de-echte-amsterdammers-wonen-in-de-groeikernen>

- Noeken, F. (2013). De Amsterdammers zitten in Lelystad en in Almere. *Flevolands geheugen* (2 september). Geraadpleegd via: <https://www.flevolands-geheugen.nl/page/5615/de-amsterdammers-zitten-in-lelystad-en-in-almere>
- OIS Amsterdam (2015a). *Kerncijfers Amsterdam 2015*. Amsterdam: Gemeente Amsterdam.
- OIS Amsterdam (2015b). *Amsterdam in cijfers 2015*. Amsterdam: Gemeente Amsterdam.
- Oostendorp, M. van (2002). *Rotterdams*. Den Haag: Sdu Uitgevers.
- Schatz, H.F. (1986). *Plat Amsterdams in its social context: A sociolinguistic study of the dialect of Amsterdam*. Amsterdam: P.J. Meertens-Instituut.
- Schatz, H. (1987). *Lik op stuk: Het dialect van Amsterdam*. 's-Gravenhage: BZZ-TôH.
- Wang, X., M. Spotti, K. Juffermans, L. Cornips, S. Kroon & J. Blommaert (2013). Globalization in the margins. *Tilburg Papers in Culture Studies* 73.
- Winkler, J. (1874). *Algemeen Nederduitsch en Friesch Dialecticon, Deel 2*. Den Haag: Martinus Nijhoff.
- Zelinsky, W. (1973). *The cultural geography of the United States*. Inglewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.